

Tu a surprit mon secret – Tu розкрив мою таємницю
Il m'a surpris énormément par ses paroles – він мене надзвичайно здивував своїми словами.

На рівні речення також важливим є правильна передача синтаксичного аспекту висловлювання. Так, українською в інформаційних новинних повідомленнях, наприклад, спочатку повідомляють джерело інформації, потім дату і місце події і тільки в кінці вказують дійових осіб, що є фігурантами події. Тоді як у французькому варіанті зберігається прямий порядок слів з посиленням на джерело інформації у кінці фрази.

Le ministre français de la Justice est attendu, jeudi 10 octobre à Rabat pour une visite de travail de deux jours, annonce-t-on des sources officielles.

За повідомленням з офіційних джерел, в четвер 10 жовтня до Рабату з дводенним робочим візитом прибуде міністр юстиції Франції.

Інверсія підмета в українській фразі зустрічається частіше, ніж у французькій, для якої є характерним прямий порядок слів у розповідному реченні.

Une rencontre internationale consacrée à la protection de l'environnement s'est tenue hier à Helsinki.

Вчора у Хельсінкі відбулась міжнародна зустріч, присвячена питанням охорони довкілля.

Лексична відповідність на рівні тексту є доволі складною, бо на перший план виходить функціональна еквівалентність перекладеного тексту оригіналу у цілому. Це дозволяє іноді відійти від конкретного лексичного змісту слів задля збереження семантичної структури тексту. Тим самим принципом керуються для опису певних ситуацій.

Peinture fraîche! – Обережно, пофарбовано!

Un dander de mort! – Смертельно небезпечно!

Також у процесі перекладу надважливими є екстралінгвістичні фактори. Перекладач повинен володіти знаннями про країну, культуру, літературу, історію, місцеві особливості, традиції, особливості клімату, рельєфу, місцеві мови і діалекти, що залишають слід у назвах предметів, населених пунктів, життєвих процесах та реаліях.

Тож бачимо, що підготовка компетентного фахівця з перекладу потребує комплексного підходу і опанування багатьох фахових предметів практичного і теоретичного спрямування.

Література

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод. М.: Международные отношения, 1975. 240 с.
2. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода. М., 1996. 298 с.
3. Стріха Максим. Український переклад і перекладачі: між літературою і націєтворенням. Дух і література, 2020. 520 с.
4. Черняховская Л. А. Перевод и смысловая структура. М., 1976. 264 с.

УДК 81'373

ТЕМАТИЧНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ФОНОВИХ ЗНАНЬ В РОМАНІ І. ВО «ПОВЕРНЕННЯ В БРАЙДСХЕД»

В. О. Шевчук

У кожній мові існує велика кількість лексики на позначення реалій інших лінгвокультурних спільнот, мовленнєва репрезентація яких відрізняється як за змістом, так і за формою. Саме тому перед лінгвістами постає питання необхідності впорядкування цього пласту вокабуляру та створення класифікацій, які б інвентаризували виокремлені одиниці та категоризували їх в цілісну парадигму.

Для пропонованої розвідки з тексту роману І. Во «Повернення в Брайдсхед» було відібрано 340 лексичних одиниць, які охоплюють не тільки реалії, але й елементи, ускладнені

необхідністю використання екстралінгвістичних знань при перекладі. Аналіз виокремлених мовних одиниць здійснювався на основі класифікації реалій, використовувалася детальна класифікація реалій, запропонованої С. Влаховим і С. Флоріним.

У результаті дослідження реалій в романі І. Во «Повернення в Брайдсхед» було з'ясовано, що найбільш уживаними у повісті є **реалії, які пов'язані з культурою і мистецтвом**: *Eights Week, Celtic script, Easter vacation, Evening Chapel, cricket, halma* (101 лексична одиниця або 30% від всієї вибірки).

Найменш чисельними в тексті виявилися **реалії на позначення географічних об'єктів, пов'язаних з людиною** (1 лексична одиниця: *Grand Canal*), **ендемів** (2 лексичних одиниць: *Landseer, English fern*) та **етнічних об'єктів** (3 лексичних одиниць: *Gallic, Yankee, Jew*). Разом вони складають лише 1,5 % від всієї вибірки.

Автор використовує достатньо велику кількість реалій на позначення британських грошових одиниць. Так, було зафіксовано шість лексем на позначення останніх: *pound, quid, shilling, penny, bob, tenner* та одну назву американської валюти *dollar*. Загалом, група **реалій на позначення мір та грошових одиниць** складається з 8 лексичних одиниць, що відповідає 2,7% від усієї вибірки.

Крім цього, в романі широко представлені **реалії, які позначають об'єкти фізичної географії** (14 лексичних одиниць або 4 % вибірки): *San Vitale, Xanthus, Bannockburn* та **реалії, пов'язані з адміністративно-територіальним устроєм** (27 одиниць або 7 % всієї вибірки): *Iffley Road, Wellington Square, Shaftesbury Avenue, Piccadilly*. Такі кількісні показники можуть бути зумовлені тим, що персонажі роману «Повернення в Брайдсхед» багато подорожують протягом розвитку сюжету.

Вищезазначені групи не охоплюють низку одиниць, які Крім цього, після проведення аналізу мовних одиниць стало зрозуміло, що залишилися **одиниці, які не увійшли до представлених вище груп**. Це імена позначають **історичні персоналії, філософів та діячів мистецтва** (*Hitler, Arthur, Cezanne, Freud, Queen Alexandra, Barbizon, Ingres*), є **фразеологічними одиницями** (*to go in ducks and drakes, to come a cropper, cross the herring pond*), та репрезентують **студентський сленг** (*hoity-toity, hobbledehoys, greenery-yallery, digs, clink*). В залишкову групу увійшли 40 мовних одиниць різних рівнів, що складає 11,8 % вибірки.

Імена історичних діячів, фразеологічні одиниці та сленг є надзвичайно важливим складником пласту реалій будь-якого літературного твору, вони вимагають особливої компетентності і прицезійності в процесі перекладу, оскільки допомагають відобразити стилістичне забарвлення першотвору і покликані змальовувати конкретний історичний період та соціальний статус персонажів роману, які при надто вільному перекладі можуть бути втраченими для реципієнта.

Результати аналізу матеріалу з точки зору його відношення до різних тематичних груп зображено в Таблиці 1.

Таблиця 1

Тематична класифікація мовних одиниць на позначення реалій в романі

І. Во «Повернення в Брайдсхед»

№	Тематичні групи		Кількість	
			Число	%
1	2		3	4
1	Географічні реалії	Назви об'єктів фізичної географії та метеорології	14	4,1
		Назви географічних об'єктів, пов'язаних з людиною	1	0,3
		Ендеміки	2	0,6
2	Етнографічні реалії	Пов'язані з побутом	72	21,2
		Пов'язані з працею	14	4
		Пов'язані з мистецтвом і культурою	101	30
		Етнічні об'єкти	3	0,8
		Міри і грошові одиниці	6	2

Продовження табл. 1

1	2		3	4
3	Суспільно-політичні реалії	Пов'язані з адміністративно-територіальним устроєм	27	7
		Органи та носії влади	12	3,5
		Пов'язані з суспільно-політичним життям	40	12
		Військові реалії	8	2,5
4	Залишкова група	Антропоніми	24	7
		Фразеологічні одиниці	6	2
		Сленг	10	3
	Усього		340	100

Література

1. Вайсбурд М. Л. Реалии как элемент страноведения. *РЯЗР*. 1972. № 3. С. 98–100.
2. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. М. : Международные отношения, 1980. 343 с.
3. Waugh E. Brideshead Revisited. London : Penguin Group, 2011.